

[Hvidberg.]

drejer sig om. Der er ikke tale om nævnelse af navne i al almindelighed fra en prædikestol; der er derimod tale om sognepræstens eller en anden fast ansat præsts irettesættelse af et sognebarn med navns nævnelse fra prædikestolen. Den gamle tekniske betegnelse herfor er nominalenchenus. Nu ved jeg godt, at man ikke skal bruge for mange fremmedord, men det er undertiden ønskeligt af rent praktiske, hukommelsestekniske grunde. Forbud mod nominalenchenus er et gammelt retsgode. Det er sognebeboerens retsbeskyttelse mod den fastsatte sognepræsts overgreb eller for at sige det på en anden måde: det er den jævne mands værn mod den fastansatte embedsmands, i dette tilfælde sognepræstens, vilkårlighed.

Forbudet mod nominalenchenus er et gammelt, gennemarbejdet retsligt begreb. Det går helt tilbage til den katolske tid. Efter reformationen bestemtes i en række evangeliske kirkeordninger, at nominalenchenus kun kunne finde sted i forbindelse med bandlysning på grund af offentlige grove synder; ellers skulle prædikanten afholde sig fra navns nævnelse og hentydning til den enkelte, når han revsede menigheden. Således også i Danmark. Kirkeordinansen af 1539, som vi kan kalde grundloven for den evangeliske kirke i Danmark, siger i kapitlet om prædiken bl. a.:

„For alle ting skal han“ — d. v. s. præsten — „afholde sig fra allehånde skænden og forhåelse, så at han ingen rører ved navn.“

Denne bestemmelse indskræpes flere gange i den følgende tid, f. eks. i statutterne fra landemødet i Roskilde 1555:

„Forøvrigt skal man straffe folks laster uden at nævne nogen ved navn, uden hvem der er åbenbarligen bandsat.“

Kirkeordinansens bestemmelse overgik praktisk talt ordret i Danske Lov af 1683. Denne bestemmelse, D.L. 2—4—9, der nu pludselig har fået ny aktualitet, har hidtil været hævdet som noget selvfølgeligt. En kongelig anordning af 7. oktober 1733 forbyder al skænden og larmen fra prædikestolen, især mod pietisterne. Den historiske begrundelse kan vi her se bort fra. Denne anordning er iøvrigt optaget i professor Borums udgave af gældende dansk ret, „Dansk Lovsamling 1665—1930“ (1. bd. 1930).

Denne sætning, at præsterne skal holde sig fra allehånde skænden og forhåelse, så at de ingen rører ved navn, men alene straffer synden i almindelighed, har altså dybe rødder i dansk kirkeretlig tradition og har også hidtil været anset for god latin. Vi finder den, uden kommentar, i Matzen og Timms „Den danske kirkeret“, i E. F. Larsens „Den danske kirkeret“ og i det kirkeretlige afsnit i „Kirkelig Håndbog“. Den gamle formulering, at præsten ingen må røre ved navn, er et rammende udtryk for typisk dansk tænke måde, idet hensigten med den gamle bestemmelse jo ikke alene er den at værne om gudstjenestens værdighed, men at beskytte befolkningen mod overgreb fra embedsmændene.

Hvis man nu genindfører nominalenchenus eller ophæver forbudet derimod, vil dette kunne medføre vanskeligheder og pinlige episoder. Sognebeboerne vil ikke kunne føle sig trygge, når der ikke er noget forbud mod navns nævnelse i sognepræstens prædiken.

Jeg spørger derfor nu, om den højtærede kirkeminister har haft til hensigt at ophæve dette forbud ved den afgørelse, hun traf den 4. august i år.

Kirkeministeren har undladt at tage en klage til følge over en præst, som i en prædiken irettesættende, endog anklagende, har nævnt navnet på et sognemedlem, som var tilstede ved gudstjenesten. Den højtærede kirkeminister begrundes sin afgørelse med, at D.L. 2—4—9 ikke kommer til anvendelse i det foreliggende tilfælde. Jeg er ikke enig med den højtærede minister i denne afvisning, men det er jo et fortolkningsspørgsmål, og lad det nu være, hvad det vil. Men der eksisterer dog åbenbart en gammel, fast kirkeretlig sædvane: nominalenchenus er forbudt. Jeg spørger altså: Er denne sædvane nu ophævet?

Ministeren erklærer, at det vel er rigtigt, at præster i deres prædikener bør vise tilbageholdenhed overfor nævnelsen af personer — især nulevende — ved navn, og at dette i hvert fald bør ske med fornøden takt og nænsomhed, men heroverfor må jeg nok spørge: Når nu en præst herefter i en kritiserende eller formanende eller revsende sammenhæng i sin prædiken nævner et sognebarn ved navn, hvem skal så afgøre, om det er sket med „takt og nænsomhed“?